

לא היינו מחייבים במשתחווה לפעור, כיון שדרך עבודתו היא בדרך בזיון ולא בדרך כבוד, ואחת לשלא כדרכה, והכונה כאן היא למשתחווה לפעור, שדרך עבודתו בבזיון ואילו השתחווה היא בדרך כבוד, ובא הכתוב השני ללמד שחייב, ואחת לחלק.

שנינו במשנה: המקבלו עליו באלוה האומר לו אלי אתה.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר רב: כיון שאמר לו אלי אתה, אף על גב שלא עבדו, חייב.

ודנה הגמרא: למאי? לאיזה ענין אמר רב דין זה?

אי לענין לקטלא במזיד, הרי מתניתין, משנתנו היא.

אלא לקרבן בשוגג.

ותמהה הגמרא: ואפילו לרבנן אמר רב שחייב קרבן, אם שגג וסבר שמותר לקבלו באלוה, למרות שאין בו מעשה? והרי חכמים נחלקו על רבי עקיבא לגבי חיוב מגדף, וסוברים שפטור מקרבן כי אין בו מעשה!?

והתניא: אינו חייב קרבן חטאת על חטא בשגגה של עבודה זרה, אלא על דבר שיש בו מעשה, כגון זיבוח וקישור וניסוך והשתחווה.

ואמר על כך ריש לקיש: מאן תנא שחייב קרבן גם על השתחווה — רבי עקיבא היא, דאמר: לא בעינן מעשה,

מכלל, דרבנן סברי בעינן מעשה כדי לחייבו בקרבן. והרי המקבלו באלוה אינו עושה

א-גו גופא, אמר רבי אמי: זיבוח, וקישור וניסוך בהעלם אחד — אינו חייב אלא אחת.

אמר אביי: מאי טעמא דרבי אמי? מדוע הוא סובר שהשתחווה לא יצאה לחלק?

אמר קרא [שמות כ] כמה פעמים "לא תעבדם", ובא הכתוב המיותר, ועשאו כולן עבודה אחת.

ותמהה הגמרא: ומי אמר אביי הכי, שאינו חייב אלא אחת וכדרב אמי!?

והאמר אביי: שלש פעמים שאמר הכתוב השתחואות בעבודה זרה, למה? אחת לכדרכה, ואחת שלא כדרכה, ואחת לחלק.

ומשנינן: אביי, לדבריו דרבי אמי קאמר. וליה, אביי עצמו לא סבירא ליה.

גופא, אמר אביי: שלש השתחואות בעבודה זרה, למה? אחת לכדרכה, ואחת שלא כדרכה,

דהיינו אם היה כתוב רק השתחווה אחת, היינו מעמידים אותה רק בכדרכה. אבל כיון שאמר הכתוב השתחווה נוספת, הרי הוא מגלה שחייבים על ההשתחווה בין כדרכה ובין שלא כדרכה.

ואחת לחלק.

ותמהה הגמרא: וכי להשתחווה כדרכה הוצרך הכתוב לומר? והרי [דברים יב] מ"איכה יעבדו הגוים האלה", נפקא!?

אלא: אחת כדרכה ושלא כדרכה, והיינו, שאם היתה ההשתחווה כדרכה, או אפילו היתה ההשתחווה שלא כדרכה, אבל הדרך לעבודה בכבוד, הרי הוא חייב עליה, אבל

מעשה?!?

ומתוצאת הגמרא: **כי קאמר רב נמי, לרבי עקיבא קאמר, ולא לרבנן.**

אך תמהה הגמרא: מה חידש רב, והרי לרבי עקיבא פשיטא שחייב האומר אלי אתה בקרבן, כי היינו מגדף? "מברך" [מקלל] את השם.

ומתוצאת הגמרא: מהו דתימא: עד כאן לא מחייב רבי עקיבא קרבן אלא במגדף, דכתיב ביה כרת, אבל הכא, במקבלו באלוה, דלא כתיב ביה כרת, — אימא לא, קא משמע לן דאתקושי אתקוש הזובח לעבודה זרה שכתוב בו כרת, למקבלו באלוה, שלא כתוב בו כרת, דכתיב [שמות ל"ב] "וישתחו לו, ויזבחו לו, ויאמרו: אלה אלהיך ישראל".

אמר רבי יוחנן: אלמלא וי"ו שבהעלוך, שנקרא הכתוב בלשון רבים, דהיינו, שלא התכחשו לגמרי להקב"ה, אלא רק שיתפו עמו את העגל, נתחייבו שונאייהם של ישראל [בלשון סגי נהור], כלייה.

ודבר זה הוא בתנאי;

אחרים אומרים: אלמלא וי"ו שבהעלוך נתחייבו שונאייהם של ישראל כלייה,

אמר לו רבי שמעון בן יוחאי: והלא כל המשתף עם שמים ודבר אחר, נעקר מן העולם. שנאמר [שמות כ"ב] "בלתי לה' לברו"?!

אלא מה תלמוד לומר [שמות ל"ב] "אשר

העלוך" — שאיוו להם אלוהות הרבה. דהיינו, שלא שיתפו את שמו של הקב"ה עם דבר אחר, אלא שקיבלו עליהם עוד אלוהות, חוץ מקבלת אלוהותו, שהמיטו בה.

שינונו במשנה: אבל המגפף והמנשק המוכבד והמרבץ בו'.

כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר: על כולם לוקה, חוץ מהנודר בשמו של אלוה אחר, והמקיים והנשבע בשמו.

ודנה הגמרא: מאי שנא הנודר בשמו והמקיים בשמו, דלא לקי, משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה.

הני נמי, המגפף והמנשק, וכדומה, "לאו שבכללות" הוא, וכפי שתבאר הגמרא, ואין לוקין על לאו שבכללות!

דתניא: מניין לאוכל מן הבחמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא תעשה?

תלמוד לומר — [ויקרא י"ט] "לא תאכלו על הדם".

דבר אחר: "לא תאכלו על הדם" — לא תאכלו בשר קרבן, ועדיין נמצא דם הקרבן במזרק.

רבי דוסא אומר: מניין שאין מברין את האבלים [בסעודת הבראה, שהיא הסעודה הראשונה שהם אוכלים משל אחרים] על הרוגי בית דין — תלמוד לומר "לא תאכלו על הדם", על דם הנהרג בבית דין. (20)

רבי עקיבא אומר: מניין לסנהדרין שהרגו את

הנפש שאין טועמין כלום כל אותו היום — תלמוד לומר "לא תאכלו על הדם".

רבי יוחנן אומר: אזהרה לבן סורר ומורה, מניין? (21) — תלמוד לומר "לא תאכלו על הדם". שלא יאכל אכילה שתביא להריגתו.

ואמר רבי אבין בר חייה ואיתימא רבי אבין בר כהנא: על כולם אינו לוקה, משום דהוה ליה לאו שבכללות.

ואם כן, המנשק והמגפף וכדומה, הנלמדים כולם מלאו אחד, הרי הוא לאו שבכללות, ואין לוקים עליו!

אלא, כי אתא רבין לבבל מארץ ישראל, אמר רבי אלעזר: אכן, על כולן אינו לוקה — חוץ מן הנודר בשמו והמקיים בשמו.

ודנה הגמרא: מאי שנא אהנך, על כולן דלא לקי — דהוה ליה לאו שבכללות, הני נמי, נודר ונשבע, לאו שאין בו מעשה נינהו! —

ההוא, כרבי יהודה, דאמר, לאו שאין בו מעשה, לוקין עליו.

דתניא: [שמות י"ב] "לא תותירו ממנו עד בקר" — בא הכתוב ליתן עשה של שריפה אחר לא תעשה של נותר, לומר שאין לוקין עליו, דברי רבי יהודה. והיינו שגילתה תורה שעונשו של המותר הוא חיוב השריפה שהטילה עליו תורה, ולא חיוב עונש של מלקות.

רבי יעקב אומר: לא מן השם הוא זה, לא זה הוא עיקר הטעם, אלא משום דהוה ליה האיסור להותיר לאו שאין בו מעשה, וכל

לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

מכלל, דרבי יהודה סבר לוקין עליו.

שנינו במשנה: הנודר בשמו והמקיים בשמו הרי זה בלא תעשה.

הנודר בשמו והמקיים בשמו שהוא בלא תעשה, מנלן?

דתניא: [שמות כ"ג] "ושם אלהים אחרים לא תזכירו" — שלא יאמר אדם לחבירו שמור לי המתן לי בצד עבודה זרה פלונית.

"לא ישמע על פיך" — שלא ידור בשמו, ולא יקיים בשמו, ולא יגרום לאחרים, לעובדי כוכבים, שידרו בשמו ויקיימו בשמו.

דבר אחר: "לא ישמע על פיך" — אזהרה למסית ליחידים ולמדיח לעיר הנידחת.

ותמהה הגמרא: מסית — בהדיא כתיב ביה לאו [דברים י"ג]: "וכל ישראל ישמעו ויראו, ולא יוסיפו לעשות כדבר הזה בקרבך"?! —

אלא: אזהרה למדיח אנשי עיר הנידחת בלבד הוא.

ולא יגרום לאחרים שידרו בשמו ושיקיימו בשמו —

מסייעא ליה לאבוה דשמואל, דאמר אבוה דשמואל: אסור לאדם שיעשה שותפות עם הנכרי, שמא יתחייב לו שבעה, ונשבע בעבודה זרה שלו, והתורה אמרה לא ישמע על פיך.

ב-ג

21. וצריך הכתוב להזהירו, כי אין עונש בלי אזהרה.